

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Харківський національний університет внутрішніх справ
Сумська філія
Кафедра соціально-економічних дисциплін

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

з навчальної дисципліни **Національна економіка**
вибіркових компонент
освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

081 Право (право)

за темою – *Функціонування інфраструктури національного ринку*

Суми 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол № 7 від 30.08.2023р.

СХВАЛЕНО

Вченою радою Сумської філії
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол № 8 від 29.08.2023р.

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та
соціально-економічних дисциплін
Протокол № 7 від 29.08.2023р.

Розглянуто на засіданні кафедри соціально-економічних дисциплін Протокол №
2 від 29.08.2023

Розробник:

Доцент кафедри соціально-економічних дисциплін Сумської філії ХНУВС,
кандидат наук з державного управління, доцент **Дементов В.О.**

Рецензенти:

1. Доцент кафедри економіки підприємства та організації бізнесу Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, кандидат економічних наук, доцент **Ревенко О.В.**
2. Доцент кафедри соціально-економічних дисциплін Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат економічних наук **Парфентій Л.А.**

План лекції

1. Сутність інфраструктури національного ринку її роль у ринковій економіці.
2. Елементи інфраструктури ринку та основні принципи їх функціонування.
3. Суб'єкти національної економіки.
4. Пріоритети розвитку ринкової інфраструктури національного ринку в умовах глобалізації.

Література

1. Васильєв О. В., Кайдаш О. В. Сегментація інфраструктурного забезпечення ринку інвестицій в Україні. *Економіка та управління національним господарством*. 2018. Випуск 21. С. 32-39. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/21_2018_ukr/9.pdf.
2. Загній О.Г. Пріоритетні напрями модернізації виробничої інфраструктури. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2013. № 10. С. 24-28.
3. Морозов Т. Складові та концептуальна модель державної політики розбудови національної технологічної інфраструктури. *Економіст*. 2012. № 10. С. 50-52.
4. Савченко В. Ф. Інфраструктура національної економіки як необхідна умова економічного зростання. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка*. 2016. Випуск 1(47). Т.2. С. 180-187. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/10749/1pdf>.
5. Національна економіка: навч. посіб. / кол. авт.: Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, Т. М. Камінська та ін. за заг. ред. Л. С. Шевченко. Харків: Нац. ун-т «Юрид. акад. України», 2011. С. 18-32.
6. Національна економіка: навч. посібник / за заг. ред. В. П. Решетило; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Харків: ХНАМГ, 2009. С. 183-215.
7. Національна економіка: підручник / кол. авт.: Носова О. В., Васенко В. К., Сапич Н. М. та ін. за заг. ред. О. В. Носової. Київ: Центр учбової літератури, 2013. С. 231-250.
8. Савченко В. Ф. Національна економіка: навч. посібник. 2-е вид. Чернігів: Видавництво ЧДІЕУ, 2014. С. 111-137.
9. Старостенко Г. Г., Онишко С. В., Поснова Т. В. Національна економіка: навч. посібник. Київ: Ліра-К, 2016. С. 201-236.
10. Чукаєва І., Овчинникова В. Виробнича інфраструктура: сутність та проблеми її розвитку. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2013. №4. С. 98-101.
11. Ясенецький В. С. Передумови державного втручання в роботу ринкової інфраструктури. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2012. №5. С. 77-81.

Текст лекції

1. Сутність інфраструктури національного ринку її роль у ринковій економіці.

Однією з основних передумов ефективної та конкурентоспроможної діяльності суб'єктів економіки є розвинута інфраструктура ринку.

Ринкова інфраструктура - це система організаційно-правових інститутів для підтримки розвитку ринкових відносин господарських суб'єктів, що складається з сукупності підприємств, установ, організацій, які забезпечують стабільний розвиток і функціонування ринкового механізму регулювання економіки, функціонування господарських взаємозв'язків, взаємодію агентів ринку, безперебійний рух товарів та робочої сили в різноманітних сферах суспільного відтворення.

Роль інфраструктури в забезпеченні функціонування національного ринку визначається функціями, реалізацію яких вона забезпечує. Такими основними функціями є:

1. Забезпечення безперебійного функціонування господарських взаємозв'язків, взаємодії суб'єктів ринкової економіки та їх регулювання.
2. Регулювання руху товарно-грошових потоків.
3. Доведення товару до безпосереднього споживача.
4. Перерозподіл ресурсів між різноманітними галузями й усередині них.
5. Переміщення капіталів з однієї галузі в іншу.
6. Акумуляція тимчасово вільних коштів, регулювання грошового обігу.
7. Формування ринку грошей, розширення інвестиційних можливостей підприємств, прискорення товарообміну тощо.

Перелічені функції демонструють, що **основне призначення інфраструктури** - це обслуговування взаємовідносин виробників товарів і їх безпосередніх споживачів. **Продуктом функціонування ринкової інфраструктури** є посередницька послуга.

Досвід розвинутих країн світу показує, що за наявності розвинутої ринкової інфраструктури ефективно реалізуються державна регуляторна політика, сучасні системи маркетингу й стратегічного планування, досягаються високі показники економічного і соціального розвитку.

2. Елементи інфраструктури ринку та основні принципи їх функціонування.

Елементи ринкової інфраструктури представлені сукупністю різноманітних підприємств, установ, організацій, що обслуговують суб'єктів ринку, допомагають їм нормально функціонувати і діють у межах окремих ринків: ринку робочої сили, ринку засобів виробництва, ринків банківських послуг, інвестицій, фінансів, ринків інформації, маркетингових послуг.

Елементи ринкової інфраструктури, за допомогою яких реалізуються її функції, поділяють на три блоки:

- організаційно-технічну;
- фінансово-кредитну;

- науково-дослідницьку інфраструктуру ринку.

До організаційно-технічної інфраструктури ринку належать товарні біржі, аукціони, торговельні дома, торговельні палати, холдингові, брокерські компанії, інформаційні центри, ярмарки, сервісні центри, різноманітні асоціації підприємців і споживачів, державні інспекції, транспортні комунікації, засоби зв'язку.

Фінансово-кредитну інфраструктуру ринку утворюють банки, фондові й валютні біржі, страхові та інвестиційні компанії, фонди профспілок та інших громадських організацій, інституції, які мобілізують тимчасово вільні грошові ресурси, перетворюючи їх на кредити, а потім на капіталовкладення.

Науково-дослідницька інфраструктура ринку включає наукові інститути з вивчення ринкових проблем, венчурні фірми, інформаційно-консультативні фірми, аудиторські організації, спеціальні навчальні заклади.

Елементи ринкової інфраструктури **формуються і класифікуються за видами ринків**, які вони обслуговують:

- *ринком товарів і послуг*,
- *фінансовим ринком*,
- *ринком праці (робочої сили)*.

Інфраструктура товарного ринку представлена сукупністю видів діяльності та суб'єктів, які забезпечують безперебійний обіг товарів для виробництва і товарів кінцевого споживання та надають комплекс послуг для задоволення попиту споживачів.

На практиці і в теорії виділяють такі складові інфраструктури товарного ринку:

1. *Організаційна складова* - оптові й торговельно-посередницькі структури, товарні біржі, брокерські, дилерські, лізингові та інші посередницькі організації, власні комерційні структури великих промислових підприємств і галузевих господарських формувань, підприємства дрібнооптової та роздрібної торгівлі.
2. *Матеріальна складова* - складське господарство, таропакувальні системи, вантажно-розвантажувальні й транспортні системи.
3. *Інформаційна складова* - інформаційні й довідкові системи стосовно продукції, її виробників та споживачів, умов постачання та цін, маркетингові й консалтингові фірми.
4. *Кредитно-розрахункова складова* - фінансово-кредитні установи, страхові, юридичні, аудиторські фірми, банки, що забезпечують безперервність розрахунків під час купівлі-продажу товарів та послуг, фінансують створення необхідних товарних запасів і матеріальних резервів, а також інвестиції для розвитку матеріально-технічної бази.
5. *Кадрова складова* - фахівці, працівники різного рівня кваліфікації відповідного фахового спрямування, з яких формуються трудові колективи суб'єктів господарювання ринкової інфраструктури, спеціалізовані навчальні заклади з підготовки працівників і фахівців для сфери товарного обігу.

Враховуючи специфіку товарного ринку, елементи ринкової

інфраструктури забезпечують надання цілого комплексу послуг з обслуговування діяльності суб'єктів господарювання, а саме: торговельно-посередницьких, посередницьких, інформаційних, організаційно-комерційних, виробничо-технологічних, транспортно-експедиторських, логістичних, лізингових, розрахунково-кредитних, страхових, аудиторських тощо.

Серед сукупності елементів інфраструктури товарного ринку, які найбільше відображають його специфіку, такі: *товарні біржі, система гуртових і роздрібних торговельних структур (торгівельні дома, торговельні фірми, дистриб'ютори), аукціони, ярмарки.*

Товарна біржа - це організація, що об'єднує юридичних і фізичних осіб, які здійснюють виробничу і комерційну діяльність, і має на меті надання послуг стосовно укладення біржових угод, виявлення товарних цін, попиту і пропозицій на товари, вивчення, упорядкування та полегшення товарообігу і пов'язаних з ним торговельних операцій.

Діяльність товарних бірж в Україні регулюється Законом "Про товарну біржу".

Для товарної біржі характерні:

- ✓ регулярність функціонування;
- ✓ торгівля однорідними товарами з певними характеристиками на основі жорстких правил і в спеціальному місці;
- ✓ продаж біржових товарів за допомогою представлених зразків або стандартів;
- ✓ відсутність товарів на біржі в натуральному вигляді.

Усі операції на товарних біржах поділяються на два види:

- операції з реальним товаром, які передбачають наявність товару на момент угоди, і
- строкові, або ф'ючерсні, операції, тобто попередній продаж товару, якого ще не виробили.

Торговельні фірми - це фірми, що здійснюють операції в основному з купівлі-продажу товарів. Торговельні фірми бувають або вузькоспеціалізованими, які зосереджуються на певному виді товару, або універсальними, які торгують широкою номенклатурою виробів.

Торговий дім - це торговельна фірма, яка закуповує товар у виробників чи гуртовиків своєї країни і перепродує їх за кордон або закуповує іноземні товари за кордоном та перепродує їх місцевим гуртовим і роздрібним торговцям чи споживачам.

Дистриб'ютор (від англ. *Distributor* - розподільник) - окрема фірма або агент промислового підприємства, які реалізують продукцію і виступають як торговці за договором на основі угоди про право на продаж в окремому регіоні. Розповсюджувач бере на себе всі комерційні ризики, пов'язані з просуванням товару. Юридичні та економічні наслідки перепродажу повністю покладаються на посередника, а його прибуток визначається ціною купівлі-продажу продукції.

Аукціон (від лат. *audio (auctio)*) - продаж з публічних торгів) - це спеціально організований ринок товарів з визначними властивостями, що діє періодично у певному місці та в наперед обумовлений час на умовах змагання між покупцями. Розрізняють внутрішні і зовнішні, відкриті і закриті аукціони. У

світовій практиці відомі декілька способів ведення аукціонних торгів:

- з підвищенням цін;
- з постійним зниженням цін.

В умовах переходу України до ринку аукціон використовувався як один зі способів приватизації державних та комунальних підприємств.

Ярмарок (від нім. *Jahrmakt* - щорічний ринок) - це ринок оптової торгівлі, який організовується регулярно, періодично і функціонує в певному місці, у встановлений час, а також сезонний розпродаж одного або багатьох видів товару.

Розвинута інфраструктура товарного ринку - це одна з фундаментальних рис ринкової економіки, ознака мобільності матеріальних, трудових, фінансових та інших ресурсів.

Функціонування фінансового ринку, до складу якого входять ринки грошей та цінних паперів, забезпечується розвинутою спеціалізованою інфраструктурою, яка є сегментом фінансової діяльності ринкової економіки, створюється для обслуговування фінансового ринку та забезпечення його нормального функціонування.

До інфраструктури фінансового ринку належать:

- професійні учасники - торговці цінними паперами;
- організатори торгівлі - фондові біржі та позабіржові фондові торговельні системи;
- посередники в торговельних угодах - брокери та дилери;
- посередницькі фінансові інститути - комерційні банки, небанківські депозитні установи, кредитні асоціації, спілки, ощадні інститути, страхові компанії, пенсійні фонди, фонди грошового ринку, інвестиційні компанії, інвестиційні фонди;
- реєстратори цінних паперів;
- депозитарії,
- клірингові депозитарії;
- розрахунково-клірингові банки;
- саморегулівні організації ринку цінних паперів;
- інформаційно-аналітичні інститути

Особливе місце серед елементів інфраструктури фінансового ринку посідають *фондові, валютні біржі, брокерські компанії, комерційні банки, інвестиційні та інноваційні фонди, холдингові компанії*

Фондова біржа - це установа фінансового типу, основним завданням якої є зосередження в одному місці попиту і пропозиції цінних паперів та інших видів фінансових ресурсів; форма ринку, на якому здійснюється купівля-продаж цінних паперів. З одного боку, завдяки біржі встановлюються ціни, курс цінних паперів і виявляються потреби у фінансових ресурсах, а з іншого - вона забезпечує вигідне інвестування, вкладення вільних коштів.

На фондових біржах продають і купують акції та облігації акціонерних компаній, а також облігації державних позик. Операції здійснюються як із раніше випущеними цінними паперами, так і з тими, емісія котрих щойно

завершена, за умови, що вони зареєстровані на біржі.

В Україні діяльність фондових бірж регулюється законами "Про цінні папери і фондову біржу", "Про державне регулювання ринку цінних паперів".

Валютні біржі - це установи, де здійснюється купівля-продаж іноземної валюти і формуються поточні курси валют (валютні котирування) на основі фактичного співвідношення попиту і пропозиції.

В основному функції валютних бірж аналогічні функціям бірж інших типів з урахуванням специфіки товару, що обертається на них: котирування валют, оформлення угод купівлі-продажу, регулювання міждержавного переливання капіталу. Як самостійний елемент інфраструктури валютні біржі збереглися лише в деяких країнах (у ФРН, Франції), врешті-решт цю роль виконують найбільші банки, а в Україні - Національний банк України.

Брокерські компанії і фірми як інституції ринкової інфраструктури фінансового ринку - це офіційні організації, що займаються посередницькою діяльністю під час укладення угод між покупцями і продавцями валют, цінних паперів та інших цінностей на фінансових біржах. Вони діють за дорученням і за рахунок клієнтів, одержуючи за посередництво певну плату.

Комерційні банки - є фінансовими підприємствами, які створюються на пайовій та акціонерній основі і здійснюють фінансово-кредитні й розрахункові операції за дорученням клієнтів на договірних засадах. Вони різняться за належністю статутного капіталу і способом його формування (у формі акціонерних товариств і товариств з обмеженою відповідальністю, з участю іноземного капіталу, іноземних банків тощо), за видами операцій (універсальні та спеціалізовані), а також за територією діяльності (регіональні та загальнонаціональні).

На ринку фінансових послуг України в останні роки закріпились **кредитні спілки** - неприбуткові громадські організації, що діють на кооперативних засадах з метою соціального захисту своїх членів шляхом здійснення взаємокредитування за рахунок їх акумульованих заощаджень. Кредитна спілка створюється і діє насамперед для забезпечення можливості членам спілки отримати кредит на прийнятних для них умовах. Відсотки, отримані спілкою за кредитами, становлять її дохід, який надалі спрямовується на формування фондів та нарахування відсотків на вклади членів спілки.

До елементів ринкової інфраструктури фінансового ринку України, які набувають розвитку, належать **недержавні пенсійні фонди**.

Різновидом кредитно-фінансових структурних утворень є **інвестиційні фонди**, що акумулюють кошти приватних інвесторів через емісію власних цінних паперів (зобов'язань) і розміщують їх в акції та облігації підприємств у своїй країні та за кордоном.

Зазвичай вони випускають великий пакет акцій під час створення компанії, а також набір боргових зобов'язань (облігацій). Залучені кошти інвестиційні компанії вкладають в акції корпорацій. Вони покликані виконувати у процесі приватизації важливу двоєдину функцію: формувати первинний ринок цінних паперів і сприяти зниженню ризику при купівлі акцій. З цією метою інвестиційні фонди випускають власні акції. Купувати їх можуть окремі громадяни,

використовуючи як власні заощадження, так і кошти приватизованих вкладів. Інвестиційний фонд має право володіти акціями окремих акціонерних товариств, спрямовуючи власні кошти у виробництва, які можуть забезпечити високу ефективність капіталовкладень.

На фінансування новітніх науково-технічних розробок і ризикових проектів, як на безповоротній, так і на поворотній (кредитній) основі, зорієнтована діяльність *інноваційних фондів*.

Завдання інноваційних фондів полягає: в наданні фінансової допомоги венчурним організаціям і науковим колективам, у вкладенні коштів у розробки, пов'язані з великим комерційним ризиком. Ці фонди утворюються в основному за допомогою спонсорських внесків підприємств, об'єднань, вітчизняних та іноземних фірм, банків. Розподіляються вони на конкурсній основі після розгляду заявок проектів, що надійшли.

Інфраструктура ринку праці включає державні та недержавні заклади сприяння зайнятості, кадрові служби підприємств і фірм, громадські організації і фонди, нормативно-правове середовище, що забезпечують взаємодію між попитом і пропозицією праці.

Велика роль у системі інституцій інфраструктури ринку праці в Україні належить державній службі зайнятості, яка функціонує відповідно до Закону України "Про зайнятість населення". У службі зайнятості, яку ще називають біржою праці, не відбуваються процеси купівлі-продажу товару - робочої сили.

Згідно із Законом, послуги, пов'язані з забезпеченням зайнятості населення, надаються державною службою зайнятості безоплатно. При цьому питання про ціну робочої сили не вирішується. Основними завданнями служби зайнятості є:

- аналіз і прогнозування попиту й пропозиції на робочу силу, інформування про стан ринку робочої сили;
- консультування громадян і власників підприємств, установ та організацій про можливості одержання роботи й забезпечення робочою силою;
- облік вільних робочих місць і громадян, які звертаються з питань працевлаштування;
- допомога громадянам у доборі підходящої роботи, а роботодавцям - у доборі потрібних працівників;
- організація навчальної діяльності, професійної підготовки та перепідготовки громадян;
- реєстрація безробітних та надання їм у межах своєї компетенції допомоги, в тому числі матеріальної, тощо.

Функціонування та дієздатність усіх елементів ринкової інфраструктури є важливою і необхідною умовою ринкової економіки України.

3. Суб'єкти національної економіки.

Суб'єктами національної економіки - є підприємства, організації, установи, домашні господарства, які здійснюють певний вид економічної діяльності. Вони вступають між собою в економічні відносини, які можуть

набувати форми вертикальних і горизонтальних зв'язків..

Особливістю діяльності суб'єктів економіки є їхня здатність до прийняття та реалізації самостійних рішень щодо організації власного виробництва, участі в інвестиційних проектах, визначення виду і напрямку діяльності.

Усі суб'єкти національної економіки функціонують у межах окремих секторів економіки, до яких відносять:

- домашні господарства;
- нефінансові корпорації;
- фінансові корпорації;
- некомерційні установи, що обслуговують домашні господарства;
- загальнодержавне управління;
- інший світ (зовнішньоекономічний сектор);
- тіньовий сектор.

Домашні господарства - є сукупністю всіх господарських одиниць, діяльність яких спрямована на задоволення власних потреб та інтересів та здійснюють такі види діяльності: пропонують фактори виробництва, перерозподіляють отриманий дохід на споживання та нагромадження.

Цей сектор об'єднує: особисті допоміжні господарства громадян; індивідуальну трудову діяльність (підприємницьку діяльність без залучення найманої праці); селянські (фермерські) господарства.

Домашні господарства поділяються в залежності від джерел отримуваного доходу: роботодавці; особи, що працюють самостійно; наймані працівники; суб'єкти, які отримують доходи від власності та трансфертів.

Сектор некомерційних організацій, що обслуговують домашні господарства, - це сукупність інституційних одиниць, які надають неринкові послуги домашнім господарствам.

Основними джерелами доходів цього сектору є добровільні та благодійні внески населення (домашніх господарств), доходи від власності, трансферти.

До складу цього сектору входять: громадські та релігійні організації (професійні спілки, політичні партії, релігійні товариства, спортивні товариства); благодійні організації та фонди; інші некомерційні організації (підрозділи підприємств, що надають соціально-культурні послуги здебільшого робітникам цих підприємств та їх сім'ям).

Сектор нефінансових корпорацій - включає всі резидентні інституційні одиниці, головною функцією яких є виробництво товарів і надання нефінансових послуг для реалізації за цінами, які відшкодовують витрати виробництва.

Однак у певних випадках частина витрат виробництва може відшкодовуватися за рахунок державних субсидій та дотацій.

До названого сектору відносять також: підприємства, які повністю фінансуються з державного бюджету і виробляють товари; некомерційні організації, зайняті наданням послуг у галузі освіти, охорони здоров'я на платній основі, торгові асоціації, які обслуговують підприємства.

Сектор фінансових корпорацій - це сукупність інституційних одиниць, які займаються нагромадженням та перерозподілом капіталу.

Основними доходами цього сектору є доходи від кредитно-депозитних операцій, відсотки, страхові внески.

Цей сектор включає: національний банк; кредитно-депозитні організації (комерційні банки); фінансові та посередницькі організації (інвестиційні корпорації та корпорації, що займаються фінансовим лізингом); допоміжні фінансові організації (брокерські, маклерські, дилерські фірми, які проводять операції з цінними паперами); страхові організації та пенсійні фонди.

Сектор загальнодержавного управління - є сукупністю всіх інституційних одиниць, які сприяють наданню неринкових послуг для індивідуального та колективного споживання, а також перерозподіляють національний дохід і багатство. Ці одиниці зайняті у сфері загального управління, регулювання, планування економіки, науково-дослідної роботи, охорони навколишнього середовища, забезпечення правопорядку, оборони, а також у соціальній сфері стосовно безкоштовного надання послуг або пільгового обслуговування населення у галузі освіти, охорони здоров'я, соціального забезпечення, культури, мистецтва, фізичної культури і спорту.

Основні ресурси цього сектору формуються за рахунок обов'язкових відрахувань інших секторів.

Сектор органів державного управління поділяється на: центральні органи управління; місцеві органи управління; фонди соціального забезпечення та інші позабюджетні фонди.

Сектор "інший світ" - охоплює іноземні державні інститути (нерезиденти), які знаходяться за межами держави, але здійснюють обмін товарами, послугами, капіталом з національними господарськими одиницями.

Тіньовий, або паралельний, сектор об'єднує діяльність інституційних одиниць, доходи яких не враховуються в офіційній статистиці. Тіньові підприємства не перерозподіляють власні доходи до бюджетів та державних цільових фондів, не сплачують податки, максимізуючи власні прибутки.

Вплив неофіційної (тіньової) економіки зумовлює негативні наслідки розвитку держави, а саме:

- непрозорий і несправедливий розподіл національного доходу;
- кримінал і недовіру до органів державної влади;
- дискримінацію суб'єктів господарської діяльності;
- скорочення податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів;
- нелегальний експорт капіталів і зменшення обсягів інвестицій в економіку;
- залежність від закордонних позик;
- втрату промислового та інтелектуального потенціалу нації.

4. Пріоритети розвитку ринкової інфраструктури національного ринку в умовах глобалізації.

Глобалізація (англ. *globalization*) — процес всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції та уніфікації. У ширшому розумінні — перетворення певного явища на планетарне, таке, що стосується всієї Землі.

Основними наслідками глобалізації є – міжнародний поділ праці, міграція

в масштабах усієї планети капіталу, людських та виробничих ресурсів, стандартизація законодавства, економічних та технічних процесів, а також зближення культур різних країн.

В умовах, коли цінності створюються за рахунок підвищення продуктивності та використання нововведень, а економічне зростання дедалі більше залежить від здатності отримувати нові знання і застосовувати їх у житті, перед економікою України постає завдання розвитку потужного інноваційного сектору.

Згідно із Законом України "Про інноваційну діяльність" інноваційна інфраструктура становить сукупність підприємств, організацій, установ, їх об'єднань, асоціацій будь-якої форми власності, що надають послуги із забезпечення інноваційної діяльності (фінансові, консалтингові, маркетингові, інформаційно-комунікативні, юридичні, освітні тощо).

Основними елементами інноваційної інфраструктури є державні інноваційні фінансово-кредитні установи, венчурні компанії та фонди, зони інтенсивного науково-технічного розвитку (технополіси), технологічні парки (технопарки), інноваційні центри (технологічні, регіональні, галузеві), інкубатори (інноваційні, технологічні, інноваційного бізнесу), консалтингові (консультаційні) фірми та ін.

Відповідно до цілей функціонування інфраструктура інноваційної діяльності включає такий комплекс взаємопов'язаних систем: систему інформаційного забезпечення, яка надає доступ до баз і банків даних для всіх зацікавлених осіб, незалежно від форм власності; експертизи (включаючи державну) інноваційних програм, проектів, пропозицій, заявок; фінансово-економічного забезпечення інноваційної діяльності, використовуючи різні джерела надходження коштів (ресурси підприємницьких структур, інвестиції інших країн, кошти інвестиційних фондів тощо); сертифікації наукової продукції, надання відповідних послуг у сфері метрології, стандартизації, контролю якості; просування нововведень на регіональні, міжрегіональні, іноземні ринки, включаючи виставкову, рекламну, маркетингову діяльність, патентно-ліцензійну роботу, захист інтелектуальної власності; підготовки кадрів для інноваційної діяльності в умовах ринкової економіки.

В економічно розвинутих країнах світу функціонують понад 3 тисячі технологічних парків, інноваційних центрів, бізнес-інкубаторів, венчурних фондів, центрів трансферу технологій, технополісів та інших інноваційних структур, що складають основу національних інноваційних систем і є каталізаторами інноваційного розвитку.

Для оцінки рівня глобалізації давоським Всесвітнім економічним форумом запроваджений індекс готовності до функціонування в глобальних мережах - Networked Readiness Index (NRI), який включає три основні складові:

- 1) індекс стану середовища для розвитку інформаційно-комунікаційних технологій (ПСТ), який оцінює регуляторний режим і правові рамки для ІКТ, наявну інфраструктуру та інші фактори, що охоплюють елементи ринку для технологічного розвитку;
- 2) індекс стану готовності ключових учасників - фізичних осіб, організацій і

владних структур до роботи в мережах;

3) індекс рівня використання ІКТ названими учасниками.

Інформаційна революція змінює сфери прибуткового функціонування компаній, орієнтуючи останні в галузі, що базуються на інформації і знаннях (комунікаційна, електронна, комп'ютерна, фармацевтична, біотехнологічна).

Переважає частка витрат компаній припадає на одержання інформації, що пов'язана з дослідженнями, дизайном, розробками, тестуванням, сертифікацією, маркетингом, обслуговуванням покупців і технічною підтримкою.

Розвиток інноваційних процесів у сучасних умовах практично не можливий без ефективного залучення країни до процесів глобального обміну інформацією, і саме на її вирішення спрямований Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні».